

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji

KGP 410.002.03.2015
P/15/016

TEKST UJEDNOLICONY

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

***Tekst dokumentu ujednolicony po rozpatrzeniu zastrzeżeń
– zgłoszonych do wystąpienia pokontrolnego –
przez Komisję Rozstrzygającą w Najwyższej Izbie Kontroli***

(Uchwała Komisji Rozstrzygającej NIK Nr KPK.KPO.443.170.2015 z dnia 16 września 2015 r.)

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/15/016 Alternatywne metody wykorzystywania węgla kamiennego do produkcji paliw gazowych i płynnych.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji
Kontroler	Rafał Szymański, specjalista kp., upoważnienie do kontroli nr 93534 z dnia 13 marca 2015 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Narodowe Centrum Badań i Rozwoju ¹ , ul. Nowogrodzka 47a, 00-695 Warszawa
Kierownik jednostki kontrolowanej	Prof. Krzysztof Jan Kurzydłowski, Dyrektor (dowód: akta kontroli str. 3)

I. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli zbadała dwa projekty z zakresu tzw. czystych technologii węglowych finansowane ze środków budżetowych przekazywanych przez NCBR:

- zadanie badawcze *Opracowanie technologii zgazowania węgla dla wysokoefektywnej produkcji paliw i energii elektrycznej*² realizowane w ramach strategicznego programu *Zaawansowane technologie pozyskiwania energii*³ przez konsorcjum, którego liderem była Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie (AGH).
- projekt inwestycyjny *Centrum Czystych Technologii Węglowych*⁴ realizowany w ramach umowy o dofinansowanie, zawartej pomiędzy Głównym Instytutem Górnictwa a Ministrem Nauki i Szkolnictwa Wyższego⁵, przy współpracy z Instytutem Chemicznej Przeróbki Węgla w Zabrze⁶.

NIK zwraca uwagę, że NCBR nie podejmowało działań wyjaśniających niski poziom realizacji wskaźników związanych z wykorzystaniem infrastruktury CCTW na rzecz innowacyjnej gospodarki, przy czym część wskaźników związanych z CTW nie odzwierciedlało stopnia zaawansowania i realizacji celu zadania.

W ocenie NIK, przyjęty przez NCBR sposób monitorowania osiągnięcia przez beneficjenta rezultatu projektu inwestycyjnego CCTW nie był efektywny.

¹ Dalej: NCBR lub Centrum.

² Dalej: ZB-3.

³ Strategiczny program badawczy został zlecony w listopadzie 2008 r. Centrum przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego na podstawie art. 8a ust. 4 obowiązującej wówczas ustawy z dnia 8 października 2004 r. o zasadach finansowania nauki (Dz. U. z 2008 r. Nr 169, poz. 1049), w związku z ustanowieniem w dniu 30 października 2008 r. Krajowego Programu Badań Naukowych i Prac Rozwojowych, obecnie zastąpiony Krajowym Programem Badań – Założenia polityki naukowo-technicznej i innowacyjnej państwa, przyjętym przez Radę Ministrów uchwałą nr 164/2011 z dnia 16 sierpnia 2011 r.

⁴ Realizowany w ramach Programu operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, lata 2007-2009, Priorytet 2. Infrastruktura sfery B+R, Działanie 2.1. Rozwój Ośrodków o wysokim potencjale badawczym. Całkowity koszt realizacji projektu wynosił 194.157.251,48 zł, w tym wartość wydatków kwalifikowanych 161.710.000,00 zł (85%) finansowanych ze środków publicznych. Dalej: CCTW.

⁵ Umowa nr POIG.02.01.00-00-165/08-00 zawarta w dniu 25 września 2009 r. Z dniem 8 września 2011 r. na mocy porozumienia z dnia 31 sierpnia 2011 r. zawartego przez NCBR z Ministrami: Rozwoju Regionalnego oraz Nauki i Szkolnictwa Wyższego, ustanowiono NCBR Instytucją Pośredniczącą m.in. priorytetu 2 POIG - Infrastruktura sfery B+R.

⁶ Dalej: IChPW.

Zdaniem NIK, monitorowanie realizacji zadania tylko na podstawie tabelarycznych informacjach od beneficjentów zawierających wartości liczbowe poszczególnych wskaźników, uniemożliwiało dokonanie rzetelnej weryfikacji danych będących podstawą do wyliczenia wartości kluczowych dla celu projektu wskaźników. Skutkowało to m.in. zaliczaniem do wartości wskaźników rezultatu, projektów nie związanych *stricte* z rozwojem czystych technologii węglowych.

NCBR wykonywało obowiązki wynikające z zawartych z beneficjentami umów, analizował przedkładane przez wykonawców raporty okresowe oraz wnioski o płatność. Na podstawie zaakceptowanych sprawozdań Centrum finansowało realizację projektów w sposób zapewniający ich prawidłowy przebieg.

W wyniku kontroli, stwierdzono brak właściwej weryfikacji rozliczeń finansowych zawartych we wnioskach o płatność przedstawionych przez IChPW i GIG. Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę na ustalone przez NCBR zasady gospodarowania okresowo wolnymi środkami z zaliczek przekazanych beneficjentom oraz na nie w pełni efektywny system monitorowania przebiegu realizacji projektu badawczego oraz trwałości projektu inwestycyjnego.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Zadanie badawcze Opracowanie technologii zgazowania węgla dla wysokoefektywnej produkcji paliw i energii elektrycznej

1.1 Realizacja umowy na wykonanie zadania

Opis stanu faktycznego

Zadanie badawcze polegające na opracowaniu technologii zgazowania węgla dla wysokoefektywnej produkcji paliw i energii elektrycznej zostało pozytywnie zaopiniowane przez Radę NCBR⁷, jako służące realizacji programu strategicznego *Zaawansowane technologie pozyskiwania energii*.

W dniu 4 maja 2010 r. pomiędzy Centrum a Konsorcjum, którego liderem jest Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie zawarto umowę⁸ na wykonanie zadania badawczego *Opracowanie technologii zgazowania węgla dla wysokoefektywnej produkcji paliw i energii elektrycznej*. Termin rozpoczęcia zadania ustalono na dzień zawarcia umowy, a zakończenia na dzień 3 maja 2015 r. Całkowita kwota kosztów kwalifikowanych do finansowania przez NCBR według umowy wynosiła 80 000 tys. zł, w tym na: badania podstawowe 2 560 tys. zł, badania przemysłowe 74 515 tys. zł, prace rozwojowe 2 925 tys. zł. Ponadto partnerzy przemysłowi projektu mieli wnieść wkłady finansowe lub rzeczowe w kwocie 9 835 tys. zł.

Podstawowym celem ZB-3 było opracowanie optymalnych konfiguracji oraz wytycznych procesowych i projektowych układów zgazowania węgla stanowiących podstawę do budowy krajowych instalacji demonstracyjnych, a w szczególności:

- opracowanie i weryfikacja w skali pilotowej procesu ciśnieniowego zgazowania węgla,
- opracowanie i sprawdzenie w skali pilotowej procesu podziemnego zgazowania węgla,

⁷ Uchwała Rady NCBR Nr 5/2009 z dnia 11 marca 2009 r. w sprawie określenia proponowanych zadań badawczych służących realizacji strategicznego programu badań naukowych i prac rozwojowych pt. „Zaawansowane technologie pozyskiwania energii” oraz warunków konkursu na wykonanie zadań badawczych.

⁸ Umowa nr SP/E/3/77008/10 na wykonanie zadania badawczego pt. „Opracowanie technologii zgazowania węgla dla wysokoefektywnej produkcji paliw i energii elektrycznej” z dnia 4 maja 2010 r. zmieniona aneksami nr 1 z 26 listopada 2010 r., nr 2 z 8 kwietnia 2011 r., nr 3 z 31 sierpnia 2012 r., nr 4 z 30 stycznia 2014 r., nr 5 z 30 maja 2014 r., nr 6 z 5 września 2014 r., nr 7 z 17 grudnia 2014 r. i nr 8 z 23 marca 2015 r.

- optymalizacja i sprawdzenie w skali pilotowej procesów oczyszczania i konwersji gazu w powiązaniu z systemem usuwania CO₂.

Głównymi rezultatami realizacji zadania badawczego miały być:

- opracowanie i weryfikacja w skali pilotowej procesów naziemnego i podziemnego zgazowania węgla,
- opracowanie dokumentacji procesowej układów stanowiących podstawę do budowy krajowych instalacji demonstracyjnych obejmujące instalacje zgazowania naziemnego i podziemnego,
- opracowanie dla warunków krajowych strategicznych kierunków rozwoju czystych technologii węglowych wykorzystujących procesy zgazowania węgla dla zastosowań w energetyce i przemyśle chemicznym.

W dniu 7 listopada 2014 r. AGH wystąpiła do NCBR z wnioskiem o przedłużenie realizacji ZB-3 o sześć miesięcy, bez zwiększenia dofinansowania z NCBR. We wniosku podano, że istotnym powodem przedłużenia jego realizacji, jest zamiar uzupełnienia i rozszerzenia zakresu badań nad zgazowaniem węgla w skali pilotowej, prowadzonych przez IChPW. Rozszerzenie miało kluczowe znaczenie z punktu widzenia kolejnego etapu tj. budowy krajowej instalacji demonstracyjnej w obszarze zapewnienia potencjalnym partnerom przemysłowym możliwie pełnej i wyczerpującej wiedzy na temat rozwijanej technologii. We wniosku wskazano, że jego podstawę stanowi propozycja przeprowadzenia cyklu badań pilotowych w nowym, nie przewidzianym początkowo obszarze pracy rozwijanej technologii zgazowania. Oczekiwanym efektem tych prac miało być zwiększenie elastyczności procesu i poprawa stabilności jakościowej uzyskiwanego produktu (gazu syntezowego).

Zaproponowane przez wykonawców zmiany, dotyczyły również zwiększenia całkowitego wkładu partnerów przemysłowych⁹ z 9 835 tys. zł do 16 287 tys. zł i zostały wstępnie pozytywnie zaopiniowane przez Koordynatora NCBR Projektu ZB-3 oraz przez Komitet Sterujący.

Kierownik Działu Projektów Komercyjnych NCBR¹⁰ wyjaśnił, że bardzo ważnym argumentem jest znaczenie przedłużenia realizacji zadania badawczego dla kolejnego etapu rozwoju technologii zgazowania węgla, jakim ma być budowa instalacji demonstracyjnej. Decyzja ta zwiększa szanse na komercjalizację wyników, przy czym istotne znaczenie miało tu zainteresowanie partnerów przemysłowych, czego przejawem było znaczne zwiększenie w 2014 r. ich wkładu rzeczowego.

(dowód: akta kontroli str. 68-674)

Na mocy aneksu nr 8 z dnia 23 marca 2015 r. strony postanowiły przesunąć termin zakończenia jego realizacji na 3 listopada 2015 r.

(dowód: akta kontroli str. 99-102)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.2 Finansowanie zadania przez NCBR

Opis stanu
faktycznego

Według stanu na dzień 17 czerwca 2015 r. łączna kwota wypłaconych zaliczkowo środków na poczet przeprowadzenia zadania badawczego wynosiła 77 822,4 tys. zł. Od początku realizacji zadania łączna wartość wykorzystanego i rozliczonego dofinansowania wynosiła 61 608,1 tys. zł. Kwota wypłaconych środków była zgodna

⁹ Katowickiego Holdingu Węglowego SA, Tauron Polska Energia SA, Tauron wytwarzanie SA, Grupy Azoty SA.

¹⁰ Wyjaśnienia z dnia 21 kwietnia 2015 r., znak: SWP.9192.287.2015.PC:1.PC.

z zatwierdzonymi wnioskami o płatność oraz kosztorysem zadania badawczego (z uwzględnieniem aneksów). Do końca 2013 r. beneficjenci otrzymywali każdorazowo 100% wnioskowanych kwot. W roku 2014 wypłaty zaliczek (w łącznej wysokości 16 214,3 tys. zł), nastąpiły w dwóch transzach po 50%.

(dowód: akta kontroli str. 67, 680-829)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

NIK zwraca uwagę, że NCBR wypłacając kolejne transze zaliczek nie analizowało faktycznych potrzeb finansowych beneficjentów. Skutkowało to znacznymi kwotami wolnych środków na rachunkach beneficjentów.

Według wyjaśnień Kierownika Działu Projektów Komercyjnych NCBR¹¹, to beneficjenci analizowali wielkości ich potrzeb finansowych i w praktyce decydowali o wysokości wypłacanych zaliczek przez NCBR. Kontrola NIK przeprowadzona w Głównym Instytucie Górnictwa¹² wykazała, że przyjęty sposób finansowania powodował okresowe występowanie na rachunku bankowym salda wolnych środków. Dzielne salda środków w okresie od czerwca 2010 r. do marca 2015 r. zawierały się w przedziale od 0 do 13,4 mln zł (średnia arytmetyczna to około 4,6 mln zł przez 1 722 dni). Środki finansowe były gromadzone na rachunku bieżącym nieoprocentowanym lub oprocentowanym 0,05% w skali roku. Analogiczny sposób gospodarowania wolnymi środkami wykazała kontrola NIK przeprowadzona w IChPW. Z ustaleń kontroli wynika, że suma otrzymanych przez Instytut w latach 2010-2014 zaliczek środków finansowych na realizację ZB-3 wyniosła 26 852,5 tys. zł. Stan wolnych środków na koniec lat 2010-2014 narastał i wynosił odpowiednio: 640,4 tys. zł, 2 464,5 tys. zł, 2 823,8 tys. zł, 3 688,4 tys. zł i 5 456 tys. zł. Kontrola wykazała, że jedynym podjętym przez NCBR działaniem ukierunkowanym na efektywność gospodarowania wolnymi środkami zgromadzonymi na rachunkach bankowych beneficjentów ZB-3 był fakt, przekazania w 2014 r. zaliczek w dwóch transzach, po 50%.

W ocenie NIK, w celu uniknięcia sytuacji, w których beneficjenci przez dłuższy czas utrzymują niewykorzystane środki dofinansowania zadań na nieoprocentowanych lub nisko oprocentowanych rachunkach bankowych, niezbędne jest podjęcie działań, ukierunkowanych na weryfikację bieżącego zapotrzebowania i przekazywanie środków w kwotach skalkulowanych w sposób pozwalający na pokrycie wydatków, zgodnie z potrzebami.

(dowód: akta kontroli str. 12- 67, 675-829)

1.3 Monitorowanie realizacji i rozliczanie projektu

Opis stanu
faktycznego

W umowie na wykonanie ZB-3 zobowiązano wykonawców do poddania się kontroli w zakresie jego realizacji przeprowadzonej przez NCBR w dowolnym terminie wykonywania projektu oraz przez okres pięciu lat od dnia jego zakończenia (§ 13 ust. 1 i 2 umowy). NCBR w okresie objętym kontrolą NIK nie przeprowadziło kontroli u beneficjentów. Po zakończeniu pierwszego okresu sprawozdawczego Centrum w styczniu 2011 r. zdefiniowało wskaźniki produktu i rezultatu.

(dowód: akta kontroli str. 56, 84-199)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

NCBR nierzetelnie zweryfikowało rozliczenia finansowe zawarte we wnioskach o płatność przedstawionych przez IChPW i GIG. Jako *Inne koszty kwalifikowalne*

¹¹ Pismo z dnia 10 czerwca 2015 r.

¹² Dalej: GIG.

(Op) uznał koszty utrzymania w gotowości do badań instalacji badawczych CCTW wykorzystywanych do realizacji projektu ZB-3 poniesione przez IChPW w latach 2014-2015, w łącznej kwocie 510,2 tys. zł. Według *Katalogu kosztów kwalifikowalnych*¹³ w kategorii Op powinny być uwzględnione koszty materiałów, środków eksploatacyjnych i podobnych produktów ponoszone bezpośrednio w związku z realizacją zadania badawczego. Według wyjaśnień Kierownika Działu Zarządzania Programami NCBR¹⁴, do kosztów tych zaliczane były m.in. wynagrodzenia za godziny przepracowane na rzecz utrzymania w gotowości instalacji, energia, usługi (w tym m.in. ochrona, obsługa informatyczna, przeglądy techniczne obiektów) oraz ubezpieczenie infrastruktury. Kontrola przeprowadzona w GIG wykazała, że Instytut nieprawidłowo zakwalifikował koszty poniesione na zakup sprzętu. Koszt zakupu sprzętu takiego jak wiertarka kolumnowa o wartości 20 860,19 zł (14%)¹⁵, wiertarka stołowa – 3 527,15 zł (14%), laptop – 18 450 zł (30%), chromatograf gazowy – 202 950 zł (20%), stół warsztatowy z wyposażeniem – 16 145, 91 zł (20%), stół warsztatowy ślusarski – 6 119,86 zł (20%) GIG zakwalifikował do kategorii Op zamiast do kategorii A. W ocenie NIK wymienione składniki majątkowe, zgodnie z zasadami rachunkowości i przyjętą w GIG polityką rachunkowości¹⁶ nie mieszczą się w kategorii materiałów czy drobnego wyposażenia technicznego o niewielkiej wartości.

Ponadto NIK zwraca uwagę, że ze środków na wykonanie ZB-3 nie powinno finansować się bieżącego utrzymania infrastruktury badawczej należącej do IChPW. Według wyjaśnień NCBR¹⁷ do *kosztów utrzymania w gotowości do badań instalacji badawczych CCTW wykorzystywanych do realizacji projektu zaliczono m.in. ochronę całej infrastruktury, obsługę informatyczną instalacji technologicznych, przeglądy techniczne obiektów, serwis urządzeń oraz ubezpieczenia majątku*. Powyższe koszty stanowią koszty działalności IChPW jako całości, którego część stanowią również laboratoria badawcze utworzone w ramach inwestycji CCTW. W związku z tym powinny one być finansowane ze środków IChPW.

(dowód: akta kontroli str. 675-829 i 1251-1260)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

NCBR w początkowym okresie realizacji projektu nie zdefiniował wskaźników, które umożliwiłyby monitorowanie stopnia wykonania zadania badawczego. Zostały one wprowadzone przez NCBR dopiero po wejściu w życie rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 września 2010 r. w sprawie *szczegółowego trybu realizacji zadań Narodowego Centrum Badań i Rozwoju*¹⁸. Jednak nie wszystkie ustalone wskaźniki można uznać za miernik adekwatny do celu ZB-3. Zdaniem NIK poniższe wskaźniki nie odzwierciedlają stopnia zaawansowania i realizacji celu zadania¹⁹:

- liczba obronionych i otwartych przewodów doktorskich i habilitacyjnych przez osoby zaangażowane w realizację zadania badawczego i obejmujących jego tematykę,
- liczba obronionych prac licencjackich, inżynierskich i magisterskich obejmujących tematykę zadania badawczego, których promotorami są osoby zaangażowane w realizację zadania badawczego,

¹³ http://www.ncbir.pl/gfx/ncbir/userfiles/public/programy_strategiczne/konkursy/koszty_kwalifikowalne.pdf [2015.07.09].

¹⁴ Pismo z dnia 19 czerwca 2015 r., znak WY/2336/06/2015.

¹⁵ Poniżej w nawiasach podano roczną stawkę amortyzacji dla tej grupy środków trwałych przyjętą w GIG.

¹⁶ W polityce rachunkowości GIG (Rozdział VII pkt 3) zawarto postanowienia, że w przypadku zakupu środków trwałych zaliczonych do *aparatury specjalnej* w szczególności: urządzenia, aparatura naukowo-badawcza, programy i sprzęt komputerowy, nabyte prawa i licencje (o ile umowa o dofinansowaniu nie stanowi inaczej), po zakończeniu projektu badawczego przekazywane są na stan środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych, a umorzenie naliczone jest adekwatnie do stopnia zużycia, według zasad obowiązujących w Instytucie.

¹⁷ Pismo Kierownika Działu Zarządzania Programami NCBR z 19 czerwca 2015 r., znak WY/2336/06/2015.

¹⁸ Dz. U. Nr 178, poz. 1200; weszło w życie z dniem 1 października 2010 r.

¹⁹ tj. opracowanie optymalnych konfiguracji oraz wytycznych procesowych i projektowych układów zgazowania węgla stanowiących podstawę do budowy krajowych instalacji demonstracyjnych.

- liczba publikacji z kategorii A, B i pozostałych z wykazu czasopism naukowych MNiSW powstałych w wyniku realizacji zadania badawczego,
- liczba monografii i podręczników oraz rozdziałów w monografiach i podręcznikach powstałych w wyniku realizacji zadania badawczego.
(dowód: akta kontroli str. 78-83, 12-66, 84-97, 78-83, 4-11)

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonej nieprawidłowości działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

2. Projekt inwestycyjny Centrum Czystych Technologii Węglowych

2.1 Umowa na wykonanie zadania i jego finansowanie

Opis stanu faktycznego

W ramach umowy o dofinansowanie, zawartej pomiędzy GIG a Ministrem Nauki i Szkolnictwa Wyższego²⁰, przy współpracy z IChPW, został zrealizowany projekt inwestycyjny *Centrum Czystych Technologii Węglowych*. Jego celem było utworzenie Centrum Czystych Technologii Węglowych działającego na rzecz poprawy konkurencyjności gospodarki Polski przez zastosowanie nowoczesnych rozwiązań technologicznych opartych na technologiach z zakresu czystych technologii węglowych umożliwiających zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego kraju i ograniczenie degradacji środowiska. W umowie o dofinansowanie projektu określono całkowitą wartość projektu w kwocie 194 106,7 tys. zł²¹. Projekt wykonywany był w okresie od 1 lipca 2007 r. do 30 czerwca 2013 r. Zgodnie z *Informacją końcową z realizacji projektu* wartość wydatków kwalifikowanych wyniosła 161 682,1 tys. zł.

W ramach projektu zrealizowano cztery główne zadania inwestycyjne:

- prace przygotowawcze, których koszt wyniósł 4 504,35 tys. zł;
- w Katowicach, na terenie GIG, wybudowano budynek laboratoriów badawczych, który wyposażono w specjalistyczną aparaturę naukowo-badawczą wraz z aparaturą pomocniczą oraz specjalistycznym oprogramowaniem – koszt 55 586,7 tys. zł;
- w Kopalni Doświadczalnej „Barbara” w Mikołowie, wchodzącej w strukturę organizacyjną GIG, w części technologicznej (obejmującej dwa podstawowe obiekty: halę technologiczną „D” oraz poligon podziemny) wykonano prace budowlane i montażowe polegające na wykonaniu ok. 500 m chodników – wyrobisk górniczych dla PZW oraz wykonano kompleksowe instalacje zasilania i odbioru produktów z poszczególnych georeaktorów poligonu i przekazania produktów do stanowisk badawczych w hali „D” – koszt 36 249,4 tys. zł;
- w Zabrze, na terenie IChPW, wybudowano kompletną infrastrukturę techniczno-technologiczną, tj. obiekty kubaturowe i pomocnicze wraz z wyposażeniem, w tym m.in. dwie hale technologiczne, budynki: zaplecza technicznego, węzła mielenia i przesiewania węgla, pompowni oraz magazyn gazów technicznych. Zmodernizowano II piętro budynku głównego IChPW, w którym utworzono Centrum Symulacji Procesowych, Sterowania Kontroli i Archiwizacji Procesów na potrzeby CCTW – koszt 65 341,7 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 830-1047 i 1139-1174)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

²⁰ Umowa nr POIG.02.01.00-00-165/08-00 zawarta w dniu 25 września 2009 r. Z dniem 8 września 2011 r. rolę Instytucji Pośredniczącej przejęło Narodowe Centrum Badań i Rozwoju.

²¹ Z uwzględnieniem aneksów do umowy.

2.2 Wskaźniki rezultatu projektu

Opis stanu faktycznego

Według stanu na 31 grudnia 2015 r. Beneficjenci osiągnęli następujący stopień realizacji wskaźników rezultatu projektu:

- udział (%) środków (w tym budżetowych i POIG) przeznaczonych na zakupy aparatury naukowo-badawczej o znaczeniu środowiskowym, w kwocie całości środków przeznaczonych na zakup aparatury B+R; plan 90, realizacja 87 (tj. 96,67%),
- liczba przedsiębiorstw korzystających z usług utworzonych laboratoriów; plan 90, realizacja 0,
- liczba przedsiębiorstw korzystających z usług zmodernizowanych laboratoriów; plan 1 350, realizacja 378 (tj. 28%),
- liczba projektów badawczych, rozwojowych i celowych zrealizowanych przy wykorzystaniu wspartej infrastruktury; plan 105, realizacja 49 (tj. 46,67%),
- liczba projektów prowadzonych w ramach współpracy międzynarodowej realizowanych przy wykorzystaniu wspartej infrastruktury B+R; plan 30, realizacja 20 (tj. 66,67%),
- przewidywana całkowita liczba bezpośrednio utworzonych nowych etatów (EPC); plan 54, realizacja 5 (tj. 9,26%),
- liczba utworzonych nowych etatów badawczych; plan 30, realizacja 10 (tj. 33,33%),
- liczba jednostek naukowych korzystających ze wspartej infrastruktury badawczej; plan 11, realizacja 11 (tj. 100%),
- liczba umów o wykorzystanie stworzonej infrastruktury badawczej; plan 9, realizacja siedem (tj. 77,78%),
- liczba osób korzystających ze szkoleń w zakresie obsługi i eksploatacji zakupionej specjalistycznej aparatury badawczej; plan 46, realizacja 106 (tj. 230,43%),
- liczba projektów/przedsięwzięć będących podstawą do uczestnictwa w realizacji Programów Ramowych UE; plan 98, realizacja pięć (tj. 5,1%),
- liczba naukowców zatrudnionych do obsługi stworzonej infrastruktury badawczej; plan 29, realizacja 12 (tj. 41,38%),
- liczba pracowników personelu pomocniczego i technicznego zatrudnionych do obsługi stworzonej infrastruktury badawczej; plan 30, realizacja 25 (tj. 83,33%),
- liczba naukowców wykorzystujących wspartą infrastrukturę badawczą; plan 135, realizacja 112 (tj. 82,96%).

Umowa o dofinansowanie nie precyzowała harmonogramu czasowego realizacji poszczególnych wskaźników rezultatu dla projektu. NCBR określiło dla projektu wskaźniki rezultatu, które miały być osiągnięte do końca okresu trwałości projektu, tj. do czerwca 2018 r.

(dowód: akta kontroli str. 1240-1249)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące badanej działalności

1. NIK zwraca uwagę, że NCBR nie podejmowało działań wyjaśniających niski poziom realizacji wskaźników związanych z wykorzystaniem nauki na rzecz innowacyjnej gospodarki m.in. wskaźnika liczby przedsiębiorstw korzystających z usług utworzonych laboratoriów oraz liczby przedsiębiorstw korzystających

z usług zmodernizowanych laboratoriów. Zdaniem NCBR²² na obecnym etapie nie osiągnięcie wskaźników rezultatu nie stanowi nieprawidłowości. Jednak w ocenie NIK bierne podejście do monitorowania może skutkować za późną reakcją NCBR w przypadku ewentualnego zmaterializowania się ryzyka nie osiągnięcia zakładanych wartości dla ww. wskaźników.

(dowód: akta kontroli str. 7-8)

2. NIK zwraca uwagę, że przyjęty przez NCBR sposób monitorowania osiągnięcia przez beneficjenta rezultatu projektu inwestycyjnego CCTW nie był efektywny. Monitorowanie odbywało się poprzez przyjmowanie tabelarycznej informacji od beneficjentów zawierającej wartości liczbowe poszczególnych wskaźników. Uniemożliwiało to dokonanie rzetelnej weryfikacji danych będących podstawą do wyliczenia wartości kluczowych dla celu projektu wskaźników takich jak:
  - a. liczba projektów badawczych, rozwojowych i celowych zrealizowanych przy wykorzystaniu wspartej infrastruktury oraz
  - b. liczba projektów prowadzonych w ramach współpracy międzynarodowej realizowanych przy wykorzystaniu wspartej infrastruktury badawczo-rozwojowej.

Kontrola wykazała, że do obliczenia wartości wskaźników rezultatu zaliczano również projekty badawcze, rozwojowe i celowe nie związane *stricte* z rozwojem czystych technologii węglowych. Przykładowo jako projekty badawcze odpowiadające wskaźnikowi nr 1 beneficjenci ujęli *Opracowanie monografii pt. bezpieczeństwo pracy w kopalniach węgla kamiennego lub Metale ziem rzadkich w warunkach polskich węgla kamiennych*. Natomiast jako projekty międzynarodowe realizujące wskaźnik nr 2 beneficjenci zaliczyli *Poprawę bezpieczeństwa szybów kopalnianych i nowe narzędzia do oceny ryzyka czy Koordynację i realizację ogólnoeuropejskich działań w ramach radioekologii*. W ocenie NIK, NCBR do systemu monitorowania w zakresie projektów badawczych powinno wprowadzić również wskaźniki o charakterze jakościowym.

(dowód: akta kontroli str. 4-11, 12-15, 56-66 i 1240-1249)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 *ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli*²³, wnosi o:

1. Zapewnienie bieżącej analizy wskaźników projektu, z uwzględnieniem weryfikacji rzetelności danych wykazywanych przez beneficjentów w składanych sprawozdaniach.
2. Określanie wskaźników realizacji zadań, w sposób adekwatny do celu projektów badawczych lub inwestycyjnych.
3. Weryfikację bieżącego zapotrzebowania beneficjentów na środki z dotacji i przekazywanie ich według harmonogramów uwzględniających ich wykorzystanie.
4. Wprowadzenie rozwiązań zapewniających ekonomiczne i bezpieczne gospodarowanie środkami przekazanymi na realizację zadań badawczych.

²² Pismo nr SWP.9192.287.2015.PC:1.PC, WY/19527/04/2015 z dnia 21 kwietnia 2015 r.

²³ Dz.U. z 2012 r., poz.82 ze zm. Dalej: *ustawa o NIK*.

5. Zweryfikowanie prawidłowości rozliczenia wykazywanych przez IChPW kosztów utrzymania w gotowości do badań instalacji badawczych CCTW wykorzystywanych do realizacji projektu, poniesionych w ramach ZB-3.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji Najwyższej Izby Kontroli.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia 12 października 2015 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Gospodarki,
Skarbu Państwa i Prywatyzacji
Dyrektor
Sławomir Grzelak
/-/